

REIZEN OM TE LEREN

Ik zat een k er op een bankje, in een park, aan de Hoan Kiem vijver in Hanoi, Vietnam, met mijn cursus Chinees van Teleac op mijn schoot. Ik spreek gaarne met de mensen in de taal die zij spreken als ik ergens naartoe ga en ik was aan het twijfelen of ik mij niet eens zou verleggen naar China, ik was ver rond in de landen daarnaast. Ik was dus begonnen met chinees te leren, spreken en schrijven.

Talen leren.

Frans en Engels heb ik op school geleerd. Alhoewel, op school.... We hebben eens voor de les Frans in de humaniora een heel jaar gedaan over  en gedicht over een vogel, de albatros. En zie. Toen mijn kinderen nog klein waren gingen wij op congé naar Wissant, dat is in feite Witzand , op zijn Frans uitgesproken, witzand, wissant. Een zeer groot strand daar. Als de zee afgetrokken is is het een hele km tot aan t water. Ge zegt tegen uw kinderen "ga eens om een emmertje zeewater en 't eerste half uur ziet ge ze niet terug.

In Calais, dat ligt nog juist voor Wissant als ge van De Panne komt, gingen wij iets gaan eten. Ik bestelde wat wijn, niet te duur en ik vroeg, met de carte de vin in de hand "une bouteille pichet svp". Die brave gar on zei niets en bracht zonder verpinken mijn karafje wijn. Ge moet dat in Gent eens proberen en een fles "chateau karafje" bestellen.

In feite trek ik nu goed mijn plan in 't Frans, ook in 't Engels, but you will always hear when I speak that I am from Gent.

Leren om te reizen.

Aan Thais ben ik niet begonnen, 't is te moeilijk en als ge een paar keer naar Thailand zijt geweest is het alsof je ginder alles gezien hebt en zijt ge niet veel meer met uw Thais. En voor een thaise massage moet ge geen thais kunnen spreken.

Ik had nochtans veel zin om daar terug te keren. Mijn broer, die in Thailand werkte, had ons op een keer bij een oude mooie tempel gebracht en er was daar een monnik die met het schudden aan een bakje met stukjes bamboe de toekomst voorspelde. Hij sprak gelukkig wat Engels dat ik hem kon vragen: "Dear Monk, Do you believe your predictions". Hij antwoordde: "50%".

Met hem had ik graag wat verder gepraat.

Stelt u voor dat ge aan de onderpastoor vraagt: "Geloofst gij in de onbevleete ontvangenis van de maagd Maria", en hij zegt "50%". Broeder Stokman zou dat zeker gaan overdragen aan de paus.

Indonesisch heb ik geleerd in de tijd dat ik in Gent werkte, 's noens bij mijn croque monsieur, in hotel "Den Yser". In een boekje gekocht in Amsterdam. Mijn vrouw had ook een boekje indonesisch, maar zij is beter in het luisteren en verstaan, en ik in het uitleggen, daarmee blijven we samen.

En Duits spreek ik een beetje gelijk Jean Marie Pfaff, maar ik heb het niet veel nodig, Duits.

Maar ik zat dus in Hanoi op dat bankje en ik leerde Chinees in het vooruitzicht van een nieuwe reeks verkenningen.

Komt er iemand naar mij toe en hij vraagt, erg beleefd: "Hello sir, what are you doing?"

Ik toon hem mijn kaft met die chinese krulletjes en ik zeg "I am learning Chinese"

Kijkt hij mij vriendelijk in mijn ogen "Ooo" zegt hij "But sir, this is the enemy"

Ik ben daarna met mijn Chinees niet meer naar buiten gekomen..

Als ik die cursus drie weken later weer open deed was alles weg. Ik kende daarvoor 100 woorden, spreken én schrijven, de chinezen schrijven geen letters, ze schrijven woorden, maar ik was alles vergeten. Ik heb het laten schieten.

Ik ben India gaan verkennen. Met de siks met hun purperen tulbanden en de hindus, en de Taj Majal. Ik ben daar zelfs de Dalai Lama tegengekomen.

Ze spreken in India wel meer dan 400 verschillende talen, maar Engels is daar een beetje de tweede taal. Ik heb dus geen Hindi of Sanskriet geleerd.

Leren om te reizen.

Gouden tempels en houten paleizen, de rode rododendrons van de Himalaja, apen en papegaaien in de bomen, watervallen en vuurbergen, snorkelen en zwemmen in een warme zee, met vreemde mensen praten, pikant eten en slechte koffie drinken, alles goed en wel, dat is reizen, maar het interessantste op reis, iets dat mij nooit verveelt dat is toch de markt. Vind ik toch.

Ge hebt natuurlijk markten en markten. Er is Varviakos in Athene, de Crie in Antwerpen, de bazar van Istanbul, de merkat de la Boqueria in Barcelona, de vrijdagmarkt op de Vrijdagmarkt, allemaal wijs en pittoresk.

Tetapi (tetapi dat is "maar" in het indonesisch) tetapi, de markten, de pasars in Nederlands Indië, de markten op de eilanden van de gordel van smaragd, die waren voor mij de weg naar het inzicht, het begrijpen.

Die markten ginder, dat is zoals een powerpoint van de basiswetten van de economie, nog beter, een geïllustreerde wandeling door het boek "About the wealth of nations" geschreven door Adam Smith en Adam Smith dat is de Pythagoras van de economie.

Adam Smith, dat was een filosoof én wetenschapper, uit de tijd van de Verlichting. Het was een observator die zag wat er was, die verstond wat hij zag, juist zoals Darwin. Zoals wetenschappers in die tijd werkten, empirisch.

Darwin kreeg op zijn reizen inzicht in de evolutie, Boeddha kreeg in zijn leven inzicht in het menselijk lijden en Adam Smith, op de markt, inzicht in het besturingsstelsel van de welvaart en de vooruitgang in de wereld.

Zijn boek legt uit hoe de markteconomie werkt, de wetten van vraag, aanbod, prijsvorming als regulator, en met een moeilijk woord, de allocatie van de productiefactoren. Marx zou zeggen arbeid en kapitaal. Marx dat was ook een econoom.

Hoe dat de markteconomie werkt dat kunt ge allemaal zien op de pasar - vandaar het woord bazaar - de pasars van Jakarta en Palembang, van Maumere en Ubud, van Surabaya en Medan.

Wordt de rijst daar aangevoerd met hopen, prijs naar beneden en de mensen kopen genoeg voor een paar dagen; is er weinig rijst, prijs naar boven en de mensen kopen wat minder, maar toch 's avonds allemaal naar huis.

Brengen de kippen een tijdje veel geld op en de vis weinig, dan zijn er een paar vissers die beginnen kippen te kweken en op het einde van het vertelseltje komt alles weer in evenwicht. Blevden de toeristen weg uit Bali omdat er met bommen was gegooid, dan werden de kelners weer boer en gingen ze thuis rijst kweken, of kippen.

Staat er altijd veel volk aan het kraam van de schoenmaker, gaat er iemand ernaast staan en verdienen ze alle twee hu boterham.

De uitvinders vinden uit en de kunstenaars tonen hun kunsten

En terwijl iedereen op zijn eigen zinnen doet en volgens eigen inzicht zijn eigen weg kiest gaan we, alles samengeteld, het beste vooruit. Omdat zo het verstand en de inzet van iedereen wordt gebruikt en samengelegd. Dat is zo een beetje grofweg het idee.

De markt stuurt wat er wel en niet wordt geproduceerd of aangevoerd en iedereen vindt wat hij nodig heeft als hij het kan betalen.

Overall op de wereld, als het goede tijden waren en geen oorlog hier of daar, was iedereen goed aan het werk en had iedereen een leven. Met de markt als belangrijkste regulator.

Echt rijk werd je niet op de markt. Je kon wel rijk worden buiten de markt, met kopen, transporteren en verkopen: slaven, kruidnagel en peper, en met plunderen, ver weg, in Afrika en in Amerika. De grote ongelijkheid in de wereld is niet op de markt gemaakt.

In de volgende episode vertel ik verder over de markt en over de Onzichtbare Hand van Adam Smith en hoe dat die hand gestolen werd.